

SORUN CİNSİYETTE DEĞİL ZİHNİYETTE



Şekil 1 Toplumun kadın üzerinde kurduğu baskıyı anlatmak için Canva'da oluşturduğum görsel

Not: Bu resim Pinterest'ten (Kolodko, n.d.) ve ekmek ve gül sitesinden (Kucağında bebeğiyle düşen kadın çizimi, 2017) alınan resimlerin Canva uygulamasında birleştirilmesi ve diğer görsel elemanların kullanılması ile oluşturulmuştur.

Sizlerden cinsiyetinizi bir kenara bırakıp günümüzde neden hep kadınların yaşadığı zorluklardan bahsedildiğini bir düşünmenizi istiyorum. Bu soruyu kendime ilk sorduğumda bir kadın olarak ağırlığını üzerimde hissetmişim. Kendime “Neden hep kadınlara ikinci cinsiyet muamelesi yapılıyor, acaba gerçekten kadınlar erkeklerden daha aşağı bir konumda mı yer alıyor?”, “Biz kadınlar yalnızca toplumun öngördüğü görevleri mi yapmalı?” sorularını sorduğumu hatırlıyorum. Yetiştirildiğim çevre dolayısıyla bu düşünceler bana hep çok yabancı kalmış, anlamlandırması hep zor gelmiştir. Ancak eminim ki benim gibi birçok kadın da bu süreçten geçmiş ve kadınlara ikinci cinsiyet muamelesi yapılmasının nedeninin cinsiyetle değil toplumla ilgili bir mesele olduğunun farkına varmışlardır. Ne yazık ki hâlâ bir yerlerde, bazı kadınlar üzerlerindeki toplum baskısını birçoğumuzdan çok daha fazla hissediyor.

Dürüst olmak gerekirse kadınların üzerindeki toplum baskısıyla, cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili konuşmak

bana hep “acındırmak” gibi gelmiş ve erkeklerin bu durumu hiçbir zaman tam olarak anlayamayacakları için bunlarla ilgili konuşmanın cinsiyet eşitsizliğini daha da artıracaklarını düşündürmüştür. Sanki bu konuları açmanın kadınları erkeklerin gözünde küçülteceğinden çekinmiş ve sürekli dile getirilmemesini daha doğru bulmuşumdur. Bu durum yaşımla ilerledikçe değişti çünkü erkeklerin de toplumsal baskıya maruz kaldığının ve bir yerlerde fazlasıyla baskıya uğrayan kadınların var olduğunun gerçekliğiyle yüzleştirdim. Bu durumu Etaf Rum’un *Kadının Sesi Yok* eserinde bir erkek olarak Nasır’ın “Böyle mi düşünüyorsun? Erkek olduğum için istediğim her şeyi yapabileceğimi mi?” (Rum, 2022, s. 39) sözleriyle bir kez daha gördüm. Erkekler de toplum baskısına maruz kalıyor ve onlar da aslında kadınların üzerindeki baskıya çok uzak değiller. Ancak bu eserde de bahsedildiği gibi erkeklerin üzerindeki baskılar genel olarak kendilerini geliştirmeleri, birey olmaları üzerineyken yani aslında onları özgürleştirecek baskılarken kadınların üzerindeki baskı önce evlendikleri erkeklere sonra da doğurdıkları çocuklara bağlı olmaları ve özgürleşmelerini engelleme yönünde. Erkeklerin maruz kaldığı “İyi

bir işin olsun.”, İyi bir okulda oku.” baskıları gelişebilmiş toplumlarda kadınların da maruz kaldığı baskılardır ancak çocuk doğurmak gibi baskılar biyolojik olarak ancak kadınlara mahsustur ve asıl sorun da burada başlıyor bana sorarsanız.

Kadınların üzerindeki toplum baskısından yalnızca Arap kültüründe varmış gibi bahsetmek istemiyorum çünkü bana sorarsanız aynı şekilde olmasa da her kültürde kadınlar bu baskıyı hissediyor. Bu düşüncemin oluşmasında, kitabı okurken aklıma kazınan Feride’nin Deya’ya sorduğu “[...] Amerika’daki kadınların daha kolay hayatları olduğunu mu sanıyorsun?” (Rum, 2022, s. 85) sorusu da etkili oldu. Ancak özellikle Arap kültüründe kadınların genç yaşta evlendirilmesinin bir gelenek olduğu da yadsınamaz bir gerçek, mesela henüz on sekiz yaşında olan Deya’nın “[...] [B]abaannesiyle dedesi görevini geciktirmesinin bir mânâsı olmadığını söylüyordu [...] yani evlilik, çocuk, aile.” (Rum, 2022, s. 33). Okumak, üniversiteye gitmek ve meslek sahibi olmak isteyen; daha kendini dahi yeni yeni tanıyan genç kızların çürümeye yüz tutmuş bir kilo elma gibi elden çıkarılmak istenmesi benim hiçbir zaman anlayamayacağım bir şey. İşte bu yüzden *Kadının Sesi Yok* eserindeki Feride karakterinin bir kadın olarak torununa evlenme ve çocuk sahibi olma baskısını yapıyor olması da yine toplumda var olan ancak kabullenemediğim bir durumdur. Kadınlar kendi yaşadıkları ayrımcılığın, üzerlerindeki baskının ne kadar can acıtıcı olduklarını bilseler de aynı travmaları bir sonraki jenerasyona geçirmeye devam ediyorlar. Tam da bu yüzden kadınların üzerindeki baskının cinsiyetle değil de toplumla yani zihniyetle ilgili olduğunu söylemiştim. Kadınların üzerindeki toplum baskısı tamamen erkekler tarafından oluşturulmuş değildir, aynı zamanda kadınların erkeklerden daha aşağıda olduğuna inananlar tarafından ve bunu benimsemiş kadınlar tarafından oluşturulmuştur.

Kadınların üzerindeki toplum baskısı derken benim bahsettiğim toplum “erkek” olmanın bir avantaj olduğuna inanan erkekler ve eğer bu tarz erkekler gibi düşünürse “diğer kadınlar” gibi olmayacağını ve “daha güçlü” olacağını düşünen kadınlardan oluşan toplumdur. Bu yüzden “Kadın erkek kadar güçlüdür!”, “Kadın da her şeyi yapabilir!” gibi ifadeler ve bunların sürekli zikredilmesi gereksizdir bence. Kadın da erkek de güçlüdür ancak “güç” kavramını bir diğerine karşı kullanılan ya da bir diğer cinsiyetin gücüyle karşılaştırılan şekilde kullanmak yanıltıcıdır. Kadın ya da erkek olmak tamamen biyolojik bir durumdur. Bu yüzden “okumak, eğitim görmek” gibi fiillerle cinsiyetin bir bağlantısı yoktur. Bana sorarsanız, bugün hâlâ kadınların üzerinde bu kadar baskının olması ve bu konunun sürekli olarak konuşuluyor olması da bazı toplumlarda biyolojik farklılıkların bir “güç” simgesi olduğunun düşünülmesidir, tıpkı beyaz olmanın siyah olmaktan daha iyi olduğunu düşünenler gibi...

KAYNAKÇA

Kolodko, E. (t.y.). *Salıncakta sallanan küçük kız çizimi*. [Çizim].

<https://tr.pinterest.com/pin/731342427025960251/>

[Kucağında bebeğiyle düşen kadın çizimi]. (2017, Haziran 25). ekmek ve gül.

<https://ekmekvegul.net/gundem/kadinlar-ne-yapar-kocalar-ne-zanneder>

Rum, E. (2022). *Kadının Sesi Yok* (1. Baskı). (A. Altınanıt, Çev.). İthaki. (Orijinal eserin basım tarihi 2019)